

Zkušený historik dějepisectví, profesor Bohumil Jiroušek na 270 stranách textu vykresluje biografii významného žáka Josefa Šusty – Karla Stloukala. Připomíná hned v úvodu, že v povědomí české historické obce se Stloukal uchoval jako pojem: pedagog, reprezentant předválečné pozitivistické školy, zatímco samotné jeho dílo si vybaví spíše jen odborníci zabývající se podobnými tématy, zejména vztahy českého prostředí s Římem a papežským státem v raném novověku, dějinami české dvorské kanceláře apod. Jiroušek, jak jsme u něj ostatně zvyklí, vytěžil maximálně dostupné zdroje, ať už rozsáhlou korespondenci uchovanou vesměs v archivech, vydané prameny, rodinný archiv a vzpomínky Stloukalova syna, významného českého antropologa doc. RNDr. Milana Stloukala, prom. hist., DrSc. a pochopitelně též podrobné dílo Karla Stloukala. Významným pramenem mu byl i vlastní Stloukalův životopis, vydaný nedávno jeho synem pod názvem *Historie mého života. Skutečnost poněkud zbasněná*.²¹ Významným pramenem byla rovněž odborná periodika, zejména Český časopis historický. Jiroušek se s tématem vypořádává se sobě vlastní akribií a pečlivostí, ale současně lehkým a čtivým stylem. Má výhodu značného přehledu v české historiografii minulého století, danou dlouholetým a systematickým výzkumem a v publikaci tak čtenář nalezne zajímavé souvztažnosti a postřehy, kterých by běžný badatel byl stěží schopen. Jemně a nevtíravě nám Stloukala vykresluje jako vědce lehkého pera, na jedné straně blízkého zednářským myšlenkám, na druhé pak jako historika s mladou duší, vždy ochotného snít a vnímat svět jako jednu velkou báseň. Složitost životní pouti historika je dána dobou, ve které žil, tedy dvacátým stoletím, a Jiroušek tuto skutečnost citlivě rozeznává v každém momentu, v každé epizodě Stloukalova života. Osud žáků druhé Gollovské generace, pokračovatelů svých velkých učitelů, jejichž stín nedokázali nikdy překročit, pamětníků hrůz první světové války, zmařených nadějí první republiky, strachu a frustrace okupačních let, která znamenala do jisté míry a na dlouhou dobu konec české svobodné historiografie, a zejména pak césura daná událostmi roku 1948, kdy odkaz Stloukalovské generace byl pro jejich žáky a pokračovatele spíše stigmatem a kdy byli mnohými zavrženi jako překonaný a nevhodný směr, to je osud nezáviděníhodný. Je to osud historika dvacátého století, se všemi jeho zvraty a peripetemií. Právě těmto souvislostem a životním úskalím Jiroušek dokáže dobře porozumět a zasvěceně je přiblížit čtenáři na širokém pozadí dějin národní historiografie té doby.

Nelehkým úkolem bylo vypořádat se s jistou efemérností Stloukalových badatelských projektů, jeho komplikovaným myšlením o nesnadných otázkách historického procesu, smyslu dějin, národním osudu, s jeho rukopisnými pracemi. Jiroušek představuje Stloukalovo dílo velmi zevrubně, ale současně s lehkostí a porozuměním, s uměním vystihnout vždy to podstatné a vypovídající. Vytváří komplexní obraz osobnosti a současně i doby, přesně začleňuje Stloukalovo dílo do kontextu národních dějin i dějin našeho dějepisectví.

21] Karel STLOUKAL, *Historie mého života. Skutečnost poněkud zbasněná*, Praha 2012.

Stloukalovy osobní a profesní vztahy Jiroušek skládá a vykresluje z nepřeberné korespondence a deníků. U osobnosti Stloukalova typu to není jednoduché, nicméně se autorovi podařilo vytvořit poměrně plastický obraz Karla Stloukala jako člověka. Čtenář nabude dojmu, že Stloukala poznal a do jisté míry pochopil.

Přesné a logické členění textu, úplnost pojetí tématu, pečlivé zpracování zdrojů, bohatý soupis pramenů a literatury pro další badatele, obsáhlý rejstřík, to už je jen příjemný servis, na který je ovšem Jirouškův čtenář zvyklý a který od něj již tak nějak očekává. Stejně tak bude očekávána další zajímavá monografie z pera tohoto autora.

Naděžda Morávková